

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Я. Б. Основи екології: підручник / Я. Б. Олійник, П. Г. Шищенко, О. П. Гавриленко. - К.: Знання, 2012. - 558 с.
2. Давиденко В.М. Заповідна справа: Навчальний посібник для студентів екологічних, біологічних, природничих, лісівничих, агрономічних, зооінженерних факультетів вищих навчальних закладів III, IV рівнів акредитації. - Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2001. - 140 с.
3. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 р., №3055-111 // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №30. - Ст.201.
4. Банников А.Г. Світ тварин і його охорона. М.: Педагогіка. 1978. - 162с.

Савельєва О. М.

здобувач кафедри земельного та аграрного права

*Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
м. Харків, Україна*

ВІДНОСИНИ ЩОДО СТАЛОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Найбільш ключовими проблемами сучасного розвитку аграрного сектору економіки України експерти визначають:

- недостатність і недосконалість нормативно-правового регулювання в цій галузі;
- ослаблення економічного підґрунтя соціального розвитку села;
- нестабільні конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринку через незавершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності сільськогосподарської сировини та харчових продуктів;
- низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва;
- ризики збільшення виробничих витрат через збільшення зношеності техніки, переважання застарілих технологій, зростання вартості невідновлювальних природних ресурсів;
- значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку, зокрема, нерозвиненість сільськогосподарської кооперації та логістики зберігання;

— відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва;

- непоінформованість значної частини сільськогосподарських виробників про кон'юнктуру ринків та умови ведення бізнесу в галузі та ін.

Вирішення наведеного кола проблем в аграрній сфері ускладнюється ще й тим, що за роки незалежності з мапи України зник 641 сільський населений пункт, серед яких 40 селищ і 601 село [1]. Найбільше вимерло сіл на Київщині (94), Полтавщині (55), Житомирщині (45), Сумщині (45), Харківщині (42), Чернігівщині (40).

Саме конкурентоспроможне, високоефективне, екологобезпечне аграрне виробництво, спрямоване на відновлення економічного благополуччя та зростання платоспроможності селян, повинно стати головною «зброєю» української економіки у боротьбі з такими кризовими явищами.

Слід зазначити, що відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України від 18 жовтня 2005 року № 2982-ІУ «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» державна аграрна політика спрямована на підвищення ефективності функціонування аграрного сектору економіки, розв'язання соціальних проблем сільського населення та забезпечення комплексного і сталого розвитку сільських територій. Такі завдання носять сучасний прогресивний характер та відповідають світовим тенденціям розвитку аграрного виробництва. Основним та вирішальним чинником розв'язання соціальних проблем на селі та досягнення поставлених цілей стає розвиток відносин в сфері забезпечення сталого аграрного виробництва як складника сталого розвитку сільського господарства в цілому.

Як відмічається в літературі, сталий розвиток сільського господарства включає декілька складових. По-перше, це високоефективний стабільний економічний розвиток, пов'язаний із збільшенням обсягів виробництва екологічно-безпечної і якісної сільськогосподарської продукції та сировини рослинного і тваринного походження, раціональним використанням земель як основного засобу аграрного виробництва. По-друге, оскільки аграрне виробництво залежить від впливу природнокліматичних чинників, то сталість такого виробництва виступає спроможністю протистояти негативному впливу таких чинників, і яких потрібно якщо не уникнути, то послабити або попередити про спади у виробництві в окремі несприятливі роки [2, с. 55]. Іншими словами можна додати, що сталість аграрного виробництва проявляється в систематичному забезпеченні зростання об'ємів виробництва сільськогосподарської продукції та прибутку від її реалізації, можливості реінвестування капіталу на основі ефективного використання обмежених природних ресур-

сів, раціональної організації виробництва та оптимізації логістичних зв'язків сільськогосподарських виробників. Адже як зазначають науковці, підвищення сталості та ефективності сільськогосподарського виробництва є однією з найважливіших складових проблеми забезпечення продовольчої безпеки держави [3, с. 125]. Отже аграрні виробничі відносини як основа предмета правового регулювання аграрного права України набувають нової якості, а саме їх сталості.

Буде доречним звернути увагу і на диверсифікацію аграрного виробництва, тобто передислокацію частини матеріальних ресурсів виробників сільськогосподарської продукції на розвиток альтернативних йому нових видів виробництва й надання послуг у сільському господарстві, а також сільський зелений туризм. Певною мірою це теж впливатиме на окремі аспекти виробничих аграрних відносин. Суспільні відносини в сфері диверсифікації аграрного виробництва будуть виступати захисним плацдармом для забезпечення стабільності сільськогосподарського виробництва.

У зв'язку з викладеним актуалізується необхідність належного правового врегулювання нових різновидів суспільних відносин, перш за все, нормами аграрного права. Як відомо, норми цієї галузі права регулюють суспільні аграрні відносини щодо виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, забезпечення продовольчої безпеки держави та сталого розвитку сільського господарства. Саме вони враховують усі важливі деталі та специфіку галузі сільського господарства, а тому виступають ефективним регулятором відповідних суспільних відносин.

У процесі формування сталого аграрного виробництва виникають специфічні суспільні відносини, які потребують правової регламентації. Такі відносини стосуються систематичного підвищення обсягів сільськогосподарського виробництва, його екологізації в процесі раціонального використання земель сільськогосподарського призначення та розвиток альтернативних джерел прибутку суб'єктів аграрного виробництва з метою забезпечення економічного зростання, продовольчої безпеки держави, соціального розвитку села та інвестиційної привабливості галузі сільського господарства. Отже вони можуть і повинні виступати предметом сучасного аграрного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. За роки незалежності з мапи України зникло 641 село // Тиждень.іа. — 13 квітня 2013 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: БПр://ly2Бc1еп.іа/Неад5/77330.

2. Статівка А.М. Від пріоритетності й протекціонізму сільського господарства до його сталого розвитку: правові питання / А.М. Статівка // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присв. 70-річчю Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ, 2010. - Т. 1. — С. 53-55.
3. Гурнович Т.Г. Основні фактори устойчивого и зффективного развития сельскохозяйственного производства / Т.Г. Гурнович, А.С. Безлепко, Р.А.Кузнецов // Вестник Адьігейского государственного университета. Серия 5: Экономика. - 2010. -№ 4. - С. 124-130.

Шульга М. В.

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри земельного та аграрного права

*Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
м. Харків, Україна*

ПРАВОВІ ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Як свідчить сучасна практика, із започаткуванням земельної реформи та у процесі її здійснення система державного регулювання земельних відносин виявилася недостатньо ефективною. Зазвичай це пов'язують з тим, що завдання земельної реформи згідно з постановою Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1990 р. «Про земельну реформу» полягають у перерозподілі земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємств, установ і організацій з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатуокладної економіки, раціонального використання та охорони земель.

Як бачимо, державою було окреслено достатньо широке коло завдань, які мали бути вирішені у процесі реформування земельних відносин. Одночасно із земельною в Україні була започаткована і аграрна реформа. Реформаційні процеси в аграрному секторі повинні були визначити найбільш оптимальні в ринкових умовах організаційно-правові форми ведення сільськогосподарства, які б забезпечували підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Але практика реформування земельних та аграрних відносин показала, що головна увага була сконцентрована на приватиза-